

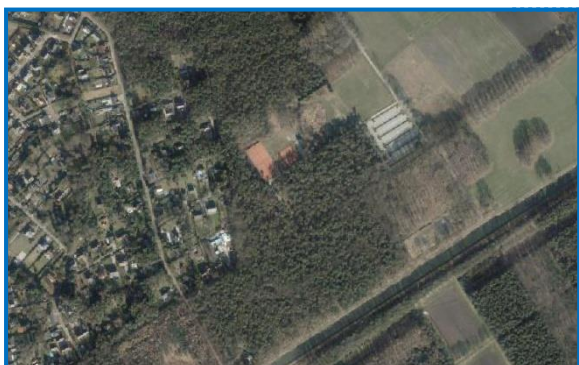

ARCHEOLOGIE • BOUWHISTORIE

ARCHEOLOGIENOTA: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

BRECHT, SCHIPPERSDREEF

A. DEVROE
JUNI 2020

COLOFON

Project

Archeologienota – Brecht, Schippersdreef

Opdrachtgever

TDM invest
Oud-Dorpsstraat 49
2990 Loenhout

Opdrachtnemer

Annika Devroe Archeologie & Bouwhistorie bv
Langeneikenstraat 3
3582 Koersel
0472/59.31.41
annika.devroe@gmail.com
BE 0680.617.128

Erkende archeoloog: Annika Devroe, OE/ERK/Archeoloog/2015/00085

© 2020 Annika Devroe Archeologie & Bouwhistorie bv

Annika Devroe Archeologie & Bouwhistorie bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijk toestemming van de opdrachtgever. Dit met uitzondering van de door de architect aangeleverde plannen. Deze blijven eigendom van deze laatste.

INHOUD

Inhoud	0
1. Gemotiveerd advies	1
2. Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	2
2.1. Administratieve gegevens	2
2.2. Onderzoeksstrategie, -methode en -technieken	2
2.2.1. Proefsleuvenonderzoek.....	3
2.2.2. Voorwaarden onderzoek.....	5
2.3. Voorziene afwijkingen van de Code van Goede Praktijk.....	5
3. Figurenlijst	6

1. GEMOTIVEERD ADVIES

Het projectgebied ligt ten zuidwesten van Brecht. Ten zuiden ligt de Tilburgbaan, ten oosten de Schippersdreef. Het kanaal Dessel-Schoten is ten zuiden gelegen. Ter hoogte van het projectgebied is een tennisclub gelegen. Deze bestaat uit enkele tennisvelden, petanquebaan en cafetaria/kleedruimte.

Op basis van het Digitaal Hoogtemodel en de hoogteprofielen kan men vaststellen dat het terrein varieert tussen 29,9 m en 30,2 m TAW. Het projectgebied ligt op een noordwest-zuidoost georiënteerde rug. In de ruime omgeving zijn heel wat waterlopen gelegen. Op ca. 1,4 km ten westen stroomt de Laarse Beek, op ca. 1,5 km ten zuiden de Heidebeek en op ca. 1,7 km ten oosten de Hoge Akkerloop. Bodemkundig zijn matig droge tot matig natte zandbodems met duidelijke ijzer en/of humus B horizont aanwezig. Landschappelijk en bodemkundig gezien is het gebied gunstig gelegen naar menselijke bewoning toe.

Archeologisch gezien zijn in de omgeving nauwelijks vondstlocaties gekend. Dit heeft vooral te maken met het ontbreken van systematisch onderzoek in de omgeving en niet zozeer met het ontbreken van archeologische sites.

In functie van steentijdsites wordt het archeologisch potentieel als laag ingeschat. Het projectgebied bevindt zich te ver van een waterloop. In heidegebieden zijn vaak vennen aanwezig die ook interessant kunnen zijn, maar cartografisch materiaal lijkt er niet op te wijzen dat een dergelijk ven in de buurt was gelegen. Sporensites vanaf de metaaltijden kunnen echter wel verwacht worden.

In hoeverre de bouw en afbraak van het hotel de ondergrond verstoorden was onduidelijk. Er werden dan ook enkele controleboringen uitgevoerd. Hieruit bleek dat de zone ter hoogte van de afgebroken gebouwen verstoord is, maar de omliggende zones geen grote verstoringen vertonen. Ter hoogte van het projectgebied zal een nieuwbouw opgericht worden en enkele sportvelden. Deze werken zullen de ondergrond verstoren en mogelijk archeologische resten raken.

Gezien de beperkte verstoring, de toekomstige werken, het archeologisch potentieel en de kenniswinst is bijkomend onderzoek noodzakelijk. Dit zal echter via een uitgesteld traject verlopen aangezien men voorafgaand het verkrijgen van de vergunning geen bijkomend kosten wilt uitvoeren.

2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN VOOR UITGESTELD VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM

2.1. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Locatie: Provincie Antwerpen, Brecht, Schippersdreef

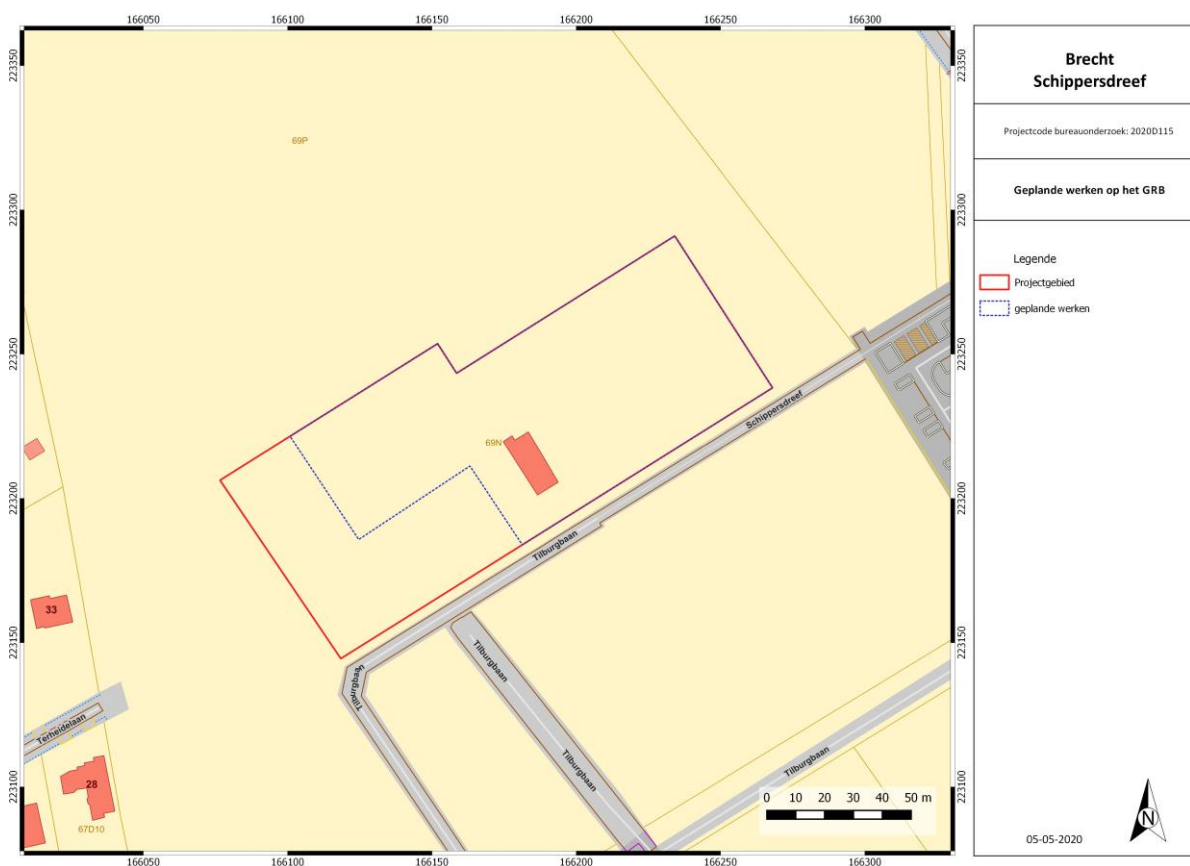
Bounding box: punt 1 (NW) – X 166091,443 Y 223284,671

Punt 2 (ZO) – X 166274,632 Y 223173,828

Kadaster: Brecht, afdeling 1, sectie M, perceel 69n (partim)

Oppervlakte projectgebied: ca. 12.167 m²

Oppervlakte geplande werken: ca. 8562 m²

Figuur 1: Kadasterkaart met aanduiding projectgebied. © Geopunt Vlaanderen s.d.

2.2. ONDERZOEKSSTRATEGIE, -METHODE EN -TECHNIEKEN

Na het bureauonderzoek werden de verschillende vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem afgewogen. Hiervoor werden telkens volgende vier criteria overlopen:

- Is het mogelijk deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het nuttig deze methode toe te passen op dit terrein (levert het iets op)?
- Is het overdreven schadelijk voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het noodzakelijk deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

Geofysisch onderzoek kan nuttig zijn op zeer grote terreinen waar grote structuren zoals brede grachten, wallen en stenen constructies verwacht worden. Aangezien de verwachting van type sporen momenteel ongekend is, kan het zijn dat het onderzoek weinig oplevert. Bovendien kan bij dit type vooronderzoek de afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden en dienen er bijkomend proefsleuven aangelegd te worden. Op basis van de kosten-batenanalyse wordt dit onderzoek niet voorgesteld.

Een veldkartering is vooral nuttig op landbouwgronden die net geploegd worden. Dit is hier niet het geval en het is dan ook niet nuttig. Veldkartering geeft bovendien enkel een beeld van de bovenste laag. Vondstarme periodes kan men op deze manier niet detecteren waardoor proefsleuven toch noodzakelijk blijven.

Op basis van het bureauonderzoek lijkt het projectgebied mogelijk enkele verstoringen te kennen ter hoogte van het vroegere hotel. Een landschappelijk bodemonderzoek zou hier meer uitsluitsel kunnen over geven, net als over de gaafheid van het bodemprofiel. Een duidelijk beeld van de bodemopbouw kan echter beter verkregen worden uit de profielen in een proefsleuvenonderzoek dan in boorkernen.

Er zijn geen aanwijzingen voor steentijdsites in de buurt. Het projectgebied bevindt zich bovendien niet nabij een waterloop. Onderzoeken in functie van steentijd (landschappelijk/verkennd/waarderend booronderzoek, proefputten) worden dan ook als niet nuttig geacht. Gezien de kosten-batenanalyse worden deze onderzoeken dan ook niet geadviseerd.

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek wordt dan ook een vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven geadviseerd. Op deze manier kan meteen een goed beeld verkregen worden van het archeologisch potentieel en eventuele verstoringen. Aangezien de bestaande tennisvelden behouden blijven worden deze uit het verder onderzoek gehaald. Enkel de zone waar er werken gepland zijn zal onderzocht worden. Het gaat om een oppervlakte van ca. 8562 m².

2.2.1. PROEFSLEUVENONDERZOEK

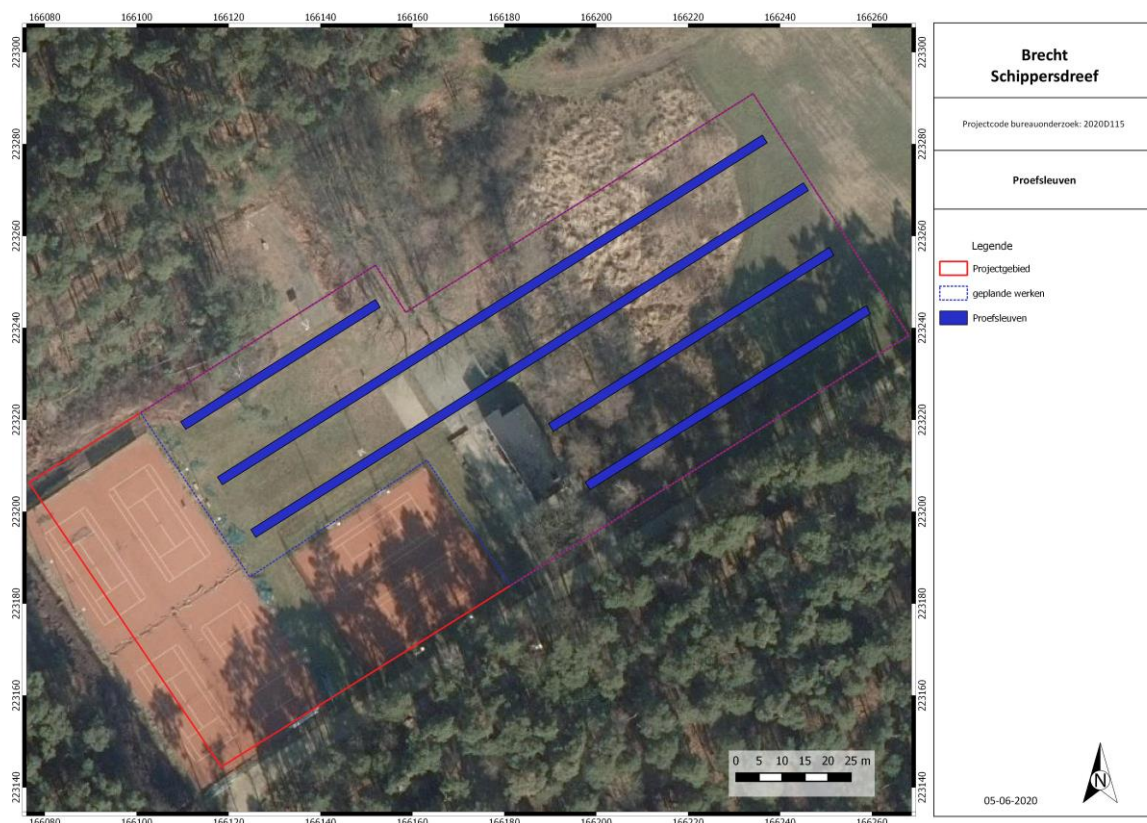
Het doel van het vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven is een archeologische evaluatie van het terrein. Op basis van het bureauonderzoek kon niet aangetoond worden of een archeologische site aanwezig is of niet, maar via dit onderzoek kan het archeologisch potentieel nagegaan worden. Het onderzoeksgebied (ca. 8562 m²) zal door middel van parallelle continue proefsleuven onderzocht worden.

Hierbij dienen volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem , beschrijving + duiding?
- In hoeverre is de bodemopbouw nog intact? Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden? Is er een bodemkundige verklaring voor de (partiële) afwezigheid van archeologische sporen?
- Zijn er bodemsporen aanwezig? Zo ja, zijn deze van natuurlijke of antropogene aard?
- Wat is de bewaringstoestand van de sporen?
- Op welk(e) niveau(s) manifesteren de archeologische sporen zich?
- Maken de antropogene sporen deel uit van één of meerdere structuren? Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak gedaan worden over de aard en omvang van de occupatie? Zijn er indicaties voor de inrichting van een erf/nederzetting?
- Kan op basis van gerecupereerd materiaal uitspraak gedaan worden over de datering? Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

- Geven de resultaten aanleiding tot vervolgonderzoek? Zo ja, wat is de ruimtelijke afbakening van de zone(s) voor vervolgonderzoek?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor het vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
- Is behoud in situ op basis van de resultaten van het vooronderzoek mogelijk?

Er wordt voorgesteld om de sleuven noordoost-zuidwest te oriënteren, parallel aan de perceelsgrens. Het Merelhuisje blijft momenteel in gebruik en zal pas in een late fase afgebroken worden. In het kader van het proefsleuvenonderzoek worden hier dan ook geen sleuven voorzien. Mocht een archeologische site aangetroffen worden, dan wordt deze zone mee opgenomen bij verder onderzoek. Op basis van de controleboringen bleek de zone van de afgebroken gebouwen verstoord te zijn. Aangezien het om controleboringen ging geven deze slechts een beperkt beeld van de verstoringsgraad en afbakening. De proefsleuven zullen voor een betere afbakening van deze verstoring zorgen. Indien de verstoring van die aard is dat geen archeologische sporen meer verwacht worden, dienen de proefsleuven niet volledig aangelegd te worden. Er kan dan overgegaan worden op proefputten of korte sleuven om de verstoorde zone af te bakenen. De sleuven hebben een breedte van 2 m en een maximale afstand van 15m van middelpunt tot middelpunt. Er zal minstens 10% van het onderzoeksgebied door middel van proefsleuven onderzocht worden, aangevuld met 2,5% dwarssleuven en/of kijkvensters. De hoeveelheid en locatie van dwarssleuven en/of kijkvensters zijn vrij te bepalen door de erkend archeoloog/veldwerkleider. Een keuze voor of tegen het aanleggen van dwarssleuven en/of kijkvensters wordt gemotiveerd in het verslag van resultaten van het proefsleuvenonderzoek. Kijkvensters en/of dwarssleuven kunnen bijvoorbeeld aangelegd worden om na te gaan of aangetroffen paalkuilen deel uitmaken van een structuur, maar kunnen evenzeer aangelegd worden om een meer exacte afbakening van een archeologische site te bekomen.

Figuur 2: Voorstel proefsleuvenplan. © Devroe bv 2020

De aanleg van deze sleuven gebeurt met een graafmachine met een niet-getande graafbak van 2 m breed. Het eerste vlak wordt aangelegd op een eerste leesbaar archeologisch niveau. Indien er meerdere archeologische niveaus aanwezig zijn, wordt elk niveau apart gewaardeerd. Er wordt momenteel van uitgegaan dat het om een site zonder complexe verticale stratigrafie gaat en er maar één niveau aanwezig is. Er wordt dagelijks voorzien in een volledige opmeting van sleuven, kijkvensters en sporen. Dit betekent dat er dagelijks een recent en aangevuld grondplan beschikbaar is, dat op elk moment aangeleverd kan worden. Er dient een selectie van de sporen gecoupeerd te worden die afdoende is om de onderzoeksvragen te beantwoorden. In vermoedelijke diepe sporen zoals waterputten en waterkuilen wordt een boring gezet om te verifiëren of het om een dergelijk spoor gaat en om de diepte te bepalen. Per sleuf wordt machinaal een profielput aangelegd. Deze profielputten worden beschreven en bestudeerd door de aardkundige van het projectteam. Sporen waarbij de metaaldetector een signaal geeft, worden aangeduid in de sporenlijst. Metaalvondsten worden enkel ingezameld als zij zich aan het vlak bevinden of als ze zich in een spoor bevinden dat gecoupeerd wordt. De aanwezigheid van een steentijdsite kan niet uitgesloten worden. Tijdens het vooronderzoek dient er daarom aandacht geschonken te worden aan concentraties van lithische artefacten. Indien lithische vondsten aangetroffen worden dient ingeschat te worden of het om verspreide vondsten gaat of om een activiteitenzone. Steentijdvondsten worden driedimensionaal ingemeten. Deze vondsten en concentraties worden aan een specialist voorgelegd om een verdere waardering van het terrein te bekomen. Dit kan betekenen dat er overgegaan dient te worden tot verkennende en waarderende boringen en eventueel proefputten ifv steentijdsites aangelegd dienen te worden. Na afloop van het onderzoek worden de sleuven gedicht om verdere degradatie van eventueel aanwezige sporen te voorkomen. Indien nodig worden kwetsbare sporen (graven, zeer ondiep bewaarde sporen) afgedekt met doek of plastic zodat ze in geval van een vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving niet verder worden aangetast vooraleer ze onderzocht kunnen worden.

Het onderzoeksdoel is bereikt wanneer op basis van het vooronderzoek met ingreep in de bodem een voldoende gefundeerde uitspraak gedaan kan worden over de aard en omvang van de archeologische waarden in het projectgebied en wanneer een eenduidig advies kan gegeven worden voor vrijgave van het terrein, behoud in situ of vervolgonderzoek door middel van een opgraving.

2.2.2. VOORWAARDEN ONDERZOEK

De bestaande verharding wordt verwijderd. Bomen die gerooid dienen te worden zullen tot het maaiveld gerooid worden, de stronken dienen te blijven zitten. Ook elementen die het onderzoek belemmeren zoals woekerende begroeiing, kleine constructies, storthopen, zandbergen etc... dienen verwijderd te worden. Hierna volgt het proefsleuvenonderzoek.

2.3. VOORZIENE AFWIJKINGEN VAN DE CODE VAN GOEDE PRAKTIJK

Er worden geen afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk voorzien. Moesten er tijdens de uitvoering van het vooronderzoek met ingreep in de bodem redenen zijn waarom wel wordt afgeweken van de bepalingen in de code, dan worden deze gemotiveerd in het verslag van resultaten.

3. FIGURENLIJST

Figuur 1: Kadasterkaart met aanduiding projectgebied. © Geopunt Vlaanderen s.d.	2
Figuur 2: Voorstel proefsleuvenplan. © Devroe bv 2020	4